

Boj o názov a kompetencie neutícha

Pred pár týždňami zaznelo v RTVS že študijný odbor Praktická sestra na SZŠ končí a nahradí ho odbor Zdravotnícky asistent. Potvrdilo to ministerstvo zdravotníctva a rovnakú informáciu dostali záujemci o štúdium na tomto type školy na školských výpočtových strediskách. Po týždni to už však neplatilo a dnes si môžete na stránke MZSR prečítať, že odbor pokračuje ďalej.

Stredné zdravotnícke školy patrili až do 90-tych rokov k výberovým školám. Stať sa sestričkou bolo dievčenským snom. V roku 2000, pri riešení nášho vstupu do Európskej únie sa rozhodlo o tom, že príprava zdravotných sestier v pôvodnej podobe skončí a zaviedlo sa ich vysokoškolské vzdelávanie. Od roku 2001 sa teda zaviedol na zdravotníckych školách nový študijný odbor Zdravotnícky asistent. To bol neskutočný zlom. Posledné sestry vyšli zo SZŠ v roku 2004, rok na to už ich mladší spolužiaci končili ako asistenti. Nešlo pritom len o zmenu názvu, ale hlavne o to, že absolventi išli zrazu kompetenčne výrazne dole. Nemohli už podávať žiadne lieky, injekcie, ani odoberať krv. Nemohli takmer nič, aj keď to ovládali. Takýto absolventi neboli v praxi využiteľní. V nemocniciach však nemal kto tieto výkony robiť. Ako prvé sa v roku 2008 maturantom po štvorročnom štúdiu povolili činnosti, ktoré bežne vykonávajú aj laici – samotní pacienti alebo ich príbuzní - podávanie injekcií pod kožu (inzulín) a odber kapilárnej krvi. V roku 2017 sa vyhláškou kompetencie sčasti vrátili pred rok 2000 a opäť sa na stredných školách mohlo učiť podávanie injekcií do svalu, odber krvi zo žily... Zavedenie študijného odboru Praktická sestra, ktoré sa udialo v roku 2018 bolo pre zdravotnícke školy jediným výrazným prínosom za posledných 20 rokov. Poukazovali sme na to, že aj v zahraničí sú zdravotnícki asistenti, no sú pripravení do praxe za pár mesiacov s minimálnymi kompetenciami a nie po štvorročnom štúdiu. Naše maturitné vzdelávanie je neporovnateľne náročnejšie. Zmenou názvu odboru na Praktickú sestru sa len potvrdila jeho kvalita. Došlo k pozitívnej zmene štátneho vzdelávacieho programu. Podporilo sa praktické vzdelávanie, skvalitnilo sa aj teoretické odborné vyučovanie. Máme kvalitne zabezpečené zmluvné podmienky s nemocnicami a zariadeniami sociálnej starostlivosti. Konečne sa zastavil dlhodobý pokles záujmu o štúdium na zdravotníckych školách. Za tri roky od zavedenia tohto odboru záujem o dominantný odbor na SZŠ stúpol o 50 %.

Nie je sestra ako sestra

Žiaľ, 24. novembra 2020 bez akéhokoľvek prerokovania, bez pripomienkového konania, z ničoho nič v zákone o zdravotných poisťovniach, v prechodných ustanoveniach parlament schválil zmenu v názve povolania z praktickej sestry späť na zdravotníckeho asistenta. Nechcem tvrdiť, že sme nič netušili, lebo Slovenská komora sestier a pôrodných asistentiek nikdy neprijala zmenu, ktorá nastala v roku 2018. Komora tvrdí, že na pomenovanie sestra má nárok len absolvent vyššej formy

vzdelávania, nie tej stredoškolskej. V Európe ale neexistuje jednotné pomenovanie, ani jednotné vzdelávanie zdravotníckeho personálu. Existuje len jedna európska smernica (36/2005), ktorá upravuje voľný pohyb pracovníkov. Tá vyžaduje aby záujemca o prácu v inej krajine mal adekvátne vzdelanie na túto profesiu. U zdravotníkov upravuje ako regulované kategórie lekár, zubný lekár, farmaceut, pôrodná asistentka a sestra (nurse) zodpovedná za všeobecnú starostlivosť. Z angličtiny by sme ho doslovne preložili ako ošetrovateľka. To by v SR neprešlo, lebo historicky sa u nás tento pojem spája skôr so živočíšnou výrobou.

Základným problémom je samotný preklad. Do slovenskej legislatívy sa nedostal celý výraz a vytratil sa prívlastok všeobecná. Komora sestier tak zavedenie pojmu sestra s prívlastkom praktická napadla a poslala sťažnosť na Európsku komisiu. Ministerstvo zdravotníctva tvrdí, že nám kvôli tomu hrozí súdna žaloba, ale zároveň odmietlo list z Bruselu zverejniť. Vieme však, že v tomto „tajnom“ dokumente sa nepíše, že absolventi SZŠ sa nesmú volať sestra, len že má byť jasne rozlíšené, že nejde o regulované povolanie pre EÚ. Svedčí o tom aj fakt, že v ČR s povolaním praktická sestra nie je žiaden problém.

Treba si uvedomiť, že sestra nie je povolanie, ale príbuzenský vzťah – súrodenc ženského pohlavia. Povolanie sa má volať zdravotná sestra. Toto povolanie má mať dve kategórie. Vyššiu – všeobecná sestra (zodpovednú za celkovú starostlivosť o pacienta) a nižšiu – praktická sestra (realizátora praktických výkonov). Zároveň treba povedať, že Európska komisia v smernici nevyžaduje ani pre vyššiu úroveň tohto povolania vysokoškolské vzdelanie. Aj dnes existuje vyššie odborné štúdium na SZŠ Diplomovaná všeobecná sestra. Je však trojročné a končí bez titulu. Nezohľadňuje, úplne proti logike, predchádzajúce štúdium. Tri roky trvá rovnako pre absolventa SZŠ ako pre absolventa akejkoľvek inej strednej školy. Je potrebné ho pre absolventov SZŠ skrátiť na dvojročné, kombinované štúdium, tak, aby mohli maturanti študovať ďalej na svojej strednej škole popri zamestnaní a mohli tak oveľa rýchlejšie prísť do praxe. Tí najlepší by samozrejme mali pokračovať na VŠ.

Sestry boli oklamané

Je mi ľúto, že komora, ktorá by mala združovať ošetrovateľské profesie, útočí na zdravotnícke školy a ich absolventov. Na druhej strane to trochu chápem. Mnohé zo zdravotných sestier išli študovať na vysokú školu, lebo priamo z ministerstva zaznievalo, že kto nebude mať „vysokú“ príde o povolanie. Mnohé začali študovať po štyridsiatke, s rodinou, deťmi... stálo ich to veľa. Dnes štát tvrdí, že na sestru (i keď praktickú) stačí maturita. Rozdiel v kompetenciách i plate je malý. Cítia sa oklamané, frustrované, vyhorené. Bojovať proti praktickým sestrám však nič nevyrieši. Je nevyhnutné zvyšovať kompetencie všeobecných sestier a plnohodnotne prebrať zodpovednosť za ošetrovateľskú časť zdravotnej starostlivosti.

Pomenovanie zdravotnícky asistent sa neujal ani medzi odborníkmi, ani medzi pacientmi. Ukázalo sa to ako absolútne zlý krok. Záujem o štúdium neustále klesal. Ešte prednedávnom boli roky, keď sme mali v triedach ani nie dvadsať maturantov. Dnes s odborom praktická sestra máme plné triedy. Zdravotnícke školy si opäť môžu vyberať z deviatakov a tak dvíhať kvalitu vzdelávania. Tým pádom aj na vysoké

školy pôjdu kvalitnejší uchádzači a bude ich viac. Ťahanie za jeden povraz musí prestať byť frázou. Mali by si to uvedomiť všetci kompetentní. Slovenské zdravotníctvo potrebuje každú šikovnú pomocnú ruku.

Mgr. Miroslav Sekula

prezident Asociácie stredných zdravotníckych škôl SR